

22 בינואר 2023

הנדון: דו"ח בנושא "דור ראשון לאקדמיה"

כותבות הדו"ח פרופ' מירי ימיני, פרופ' ענבל ארנון, ופרופ' איציק מזרחי מטעם צוות דור ראשון

מסמך זה נועד להציג נתונים מקיפים על בוגרי ובוגרות מערכת ההשכלה הגבוהה בקטגוריית "דור ראשון לאקדמיה" ולהציע למוסדות האקדמיים ולקובעי המדיניות דרכי פעולה לקידום מועמדים ללימודים אקדמיים וסטודנטים בקטגוריה זו. הנתונים יוצגו לפי המוסדות השונים והתארים השונים. המונח "דור ראשון (לאקדמיה)" חל על סטודנטים וסטודנטיות שהוריהם אינם בעלי השכלה אקדמית. הוא משמש קובעי מדיניות במדינות רבות, בראשן ארצות הברית, לפיתוח תוכניות ייעודיות לליווי סטודנטים אלו ולתמיכה בהם. השילוב באקדמיה של סטודנטים וסטודנטיות מקטגוריית "דור ראשון" הוא יעד מדיניות חשוב שכן נמצא שהשכלה מיטיבה עם רמת ההכנסה של הפרט ותורמת לצמיחה ולשגשוג של המדינה. כמו כן, חיוני להפחית חסמים המעכבים את השתלבותם של אוכלוסיות מודרות בכלל ושל יחידים בקטגוריית "דור ראשון" בפרט, כדי לקדם את ההוגנות והשוויון בחברה. אומנם לרבים מבני קטגוריית "דור ראשון" יש מאפיינים דמוגרפיים נוספים כגון רמת הכנסה נמוכה, רקע של הגירה, והשתייכות לקבוצות מיעוט אתניות או דתיות, אולם מחקרים רבים מלמדים שהשכלת ההורים היא המשתנה המנבא הבולט ביותר לרכישת השכלה גבוהה גם בפיקוח שאר המשתנים. אי לכך חשוב לפעול להכללת התבחין של השכלת הורים במערך התקצוב והליווי של סטודנטים.

בישראל לא מוצעות כיום תוכניות ארציות לסטודנטים שהם "דור ראשון", והם אף אינם מוכרים לתקצוב. במחקר מ-2023 שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נמצא שיחס הסיכויים של בני קטגוריה זו להשתלב במערכת ההשכלה הגבוהה הוא חצי בהשוואה לבנים שהוריהם בעלי השכלה אקדמית. עוד נמצא שיחס הסיכויים להשתלב באוניברסיטאות (להבדיל מהמכללות) הוא שליש, ובפקולטות יוקרתיות כגון הפקולטות לרפואה – עשירית (למ"ס, 2023). מהמחקר עלה עוד כי שיעור הסטודנטים בקטגוריית "דור ראשון" בכל התארים נמוך משיעורם של סטודנטים להורים בעלי השכלה אקדמית. **יתרה מזאת, הרוב הגדול של הסטודנטים בקטגוריית "דור ראשון" – כ-75 אחוזים בתואר הראשון, כ-80 אחוזים בתואר השני ו-88 אחוזים בתואר השלישי – אינם משתייכים לקטגוריות מיעוטים אחרות המוכרות להקצאת תקציב או לתמיכה, כגון ערבים, חרדים ועולים מאתיופיה וילדיהם. אי לכך הם אינם זכאים כיום כל תמיכה כלכלית או אחרת ממדינת ישראל או מהמוסדות שבהם הם לומדים.**

בעשורים האחרונים הורחבה הנגישות למערכת ההשכלה הגבוהה ברחבי העולם ובישראל, ובעקבות כך השתלבו בה אוכלוסיות רבות ומגוונות. חלק מהסטודנטים והסטודנטיות החדשים היו הראשונים במשפחתם הגרעינית שהשתלבו בלימודים אקדמיים באוניברסיטאות או במכללות. כאמור, המונח "דור ראשון" (לאקדמיה) חל על סטודנטים וסטודנטיות הלומדים לתארים הראשון, השני או השלישי במוסדות להשכלה גבוהה, אשר לאף אחד מהוריהם אין השכלה אקדמית (לרוב הכוונה לתואר ראשון, אך לעיתים גם להשכלה על-תיכונית אחרת כמו לימודי הנדסאות). יש הגדרות שונות ל"דור ראשון" – יש הכוללות סטודנטים שגדלו כילדים להורים לא-ביוולוגיים, ויש הכוללות סטודנטים שלהוריהם אין תואר ראשון, אבל לסביבה או לאחיהם יש השכלה אקדמית. הגדרות שונות אלה עשויות להשפיע על חישוב שיעור הסטודנטים בקטגוריה זו מכלל הלומדים או הבוגרים. עם זאת, בספרות המחקר וכן באסדרה (רגולציה) ההגדרה הרווחת ל"דור ראשון", חלה על סטודנטים לתואר ראשון לפחות אשר לאף אחד מהוריהם אין תואר ראשון; לרוב לא נכללים בהגדרה זו סטודנטים לתארים לא-מוכרים, תעודות מקצועיות וכו' (Ives & Castillo–Montoya, 2020). שיעור הסטודנטים בקטגוריית "דור ראשון" משתנה בין מדינות, מוסדות לימוד, מסלולי לימוד ותארים. במדינות כמו פולין, פורטוגל ואיטליה שיעורם מהלומדים לתואר ראשון הוא 60–80 אחוזים, ואילו בגרמניה, דנמרק ונורווגיה – 20–40 אחוזים (Spiegler & Bednarek, 2013). בשנת 2020 היה בישראל שיעור בוגרי התואר הראשון שהם "דור ראשון" כ-45 אחוזים בכלל מוסדות הלימוד וכ-33 אחוזים באוניברסיטאות המחקר (כולל אוניברסיטת אריאל בשומרון, ראו תרשים 2).¹

מחקרים רבים עסקו בחסמים ובאתגרים הרבים שאיתם מתמודדים מועמדים ללימודים אקדמיים וסטודנטים בקטגוריית "דור ראשון", בהם היעדר נגישות למוסדות להשכלה גבוהה, בייחוד למוסדות סלקטיביים ומסלולי לימוד סלקטיביים, שיעורי נשירה גבוהים, היעדר מנגנוני תמיכה במשפחה ובקהילה, במוסדות וברשויות וכן אתגרים הנוגעים לזהות שאיתם מתמודדים הסטודנטים במוסד הלימודים ובסביבה הביתית (Reay, 2001; Reay et al., 2009). לרוב, סטודנטים אלו מבוגרים מסטודנטים שלהם הורים בעלי השכלה אקדמית, הם גדלו במשפחות מעוטות יכולת, הם משתייכים לקבוצות מיעוט אתניות, הם או הוריהם היגרו לארץ. בשל מאפיינים אלו ציוניהם במבחני המיון ובבתי הספר הם לרוב נמוכים משל שאר הלומדים. עוד נמצא כי במהלך הלימודים האקדמיים הם ממעטים להשתתף בתוכניות העשרה וכן בתוכניות שכוללות ניידות (חילופי סטודנטים למשל), ואך מעטים מהם לומדים לתארים מתקדמים. רבים מהסטודנטים בקטגוריית "דור ראשון" גרים במהלך שנות הלימודים עם הוריהם, עובדים כדי לממן את הוצאותיהם ולסייע למשפחתם. לא אחת הם תיארו את התנסויותיהם באקדמיה כ"שוק תרבותי" ואת התמודדותם עם הלימודים כחוויה לא-מוכרת ומאיימת – "כמו דג מחוץ למים" (Bahack & Addi, 2009; Raccah, 2022; Gofen, 2009). עם זאת, בכל הנוגע להישגיהם סטודנטים אלו מהווים את העילית בקרב צעירים מרקע דומה לשלהם, למרות הפערים יחסית לסטודנטים שלהם הורים בעלי השכלה אקדמית. הפרמטרים שמשפיעים על השתלבותם של בני קטגוריית "דור ראשון" במוסדות להשכלה גבוהה ואף על

¹ השוואה בין-לאומית בהקשר זה אינה מדויקת שכן בין המדינות יש הבדלים בשיעור ההורים בעלי השכלה אקדמית, בהגדרות של השכלת ההורים ושל סטטוס סטודנטיאלי של בניהם, בדרישות שוק העבודה לתואר אקדמי ועוד.

הצלחתם, הם מנגנוני תמיכה משפחתיים ומנגנוני תמיכה מוסדיים (מלגות, מורים ויועצים בבתי הספר, חונכות, סיוע בלימודים, מעגלי תמיכה, קבוצת שווים ועוד).

בישראל ננקטו בשנות התשעים מספר צעדים להרחבת הנגישות למערכת ההשכלה הגבוהה, בהם פתיחת המכללות האקדמיות המתוקצבות, אקדמיזציה של המכללות להוראה, פתיחת מכללות לא־מתוקצבות והנהגת מסלולי קבלה מגוונים באוניברסיטאות. צעדים אלה קידמו מאוד את ערך השוויון ואת הנגשת המוסדות להשכלה הגבוהה וסייעו לסטודנטים רבים מהפריפריה הכלכלית, הגאוגרפית והחברתית של ישראל ולסטודנטים בקטגוריית "דור ראשון" להשתלב בלימודים אקדמיים. עם זאת, גם כיום חסמים רבים ניצבים בפני צעירות וצעירים שהם "דור ראשון" (דיין ובן-שושן גזית, 2021). בין חסמים אלה שיעורי זכאות נמוכים לתעודת בגרות, בייחוד לתעודת בגרות הנחשבת מתאימה ללימודים אקדמיים, היעדר הבנה של מסלולי הקבלה, אפשרויות הלימוד וההבדלים בין המוסדות השונים וקשיים כלכליים. גם בשנות הלימודים סטודנטים אלו מועדים לנשירה, והזמן הנדרש להם להשלמת התואר, ארוך יחסית לסטודנטים אחרים. בסקר שערכה בשנת 2022 פרופ' סיגל אלון בקרב כ־1700 דוקטורנטים, נמצא שסטודנטים שהם "דור ראשון" מדווחים יותר מבני "דור שני" על קשיים כלכליים אשר מעכבים את לימודיהם, וכי סיכוייהם של סטודנטים שהם "דור ראשון" ללמוד במסלול ישיר לדוקטורט ולקבל מלגות תחרותיות קטנים משל סטודנטים שהם "דור שני" (אלון, 2022). מציאות זו גם משתקפת גם בקרב חברי סגל שלהוריהם אין השכלה אקדמית. באסופת מאמרים בעריכתם של מוטי גיגי, סיגל נגר-רון ותמי רזי (2022) מתוארות החוויות הייחודיות של בוגרים בקטגוריית "דור ראשון", ומרצים במכללות ובאוניברסיטאות. במאמרים נדונים החסמים הכלכליים, התרבותיים והרגשיים שנחוו במהלך לימודיהם ועבודתם, וכן סוגיות רבות בהקשרים מוסדיים ולאומיים (גיגי ואחרים, 2022).

למרות הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה, כ־50 אחוזים מבוגרי בתי הספר התיכוניים הם בנים להורים ללא השכלה אקדמית (תרשים 1). שיעורם משתנה בין המוסדות, התארים ומסלולי הלימוד השונים (Ayalon & Mcdossi, 2016): שיעורם נמוך משיעור הסטודנטים שהם "דור שני" במוסדות סלקטיביים יותר ובמסלולים סלקטיביים יותר (תרשים 3). כמו כן, הרוב הגדול של הסטודנטים שהם "דור ראשון" בישראל אינם משתייכים לקטגוריות זהות אחרות שמשמשות להקצאת תקציב או תמיכה, כגון ערבים, חרדים ועולים מאתיופיה וילדיהם, ולכן הם אינם מקבלים כיום תמיכה כלכלית או אחרת (ראו תרשים 8).

לפני הצגת הנתונים חשוב לעמוד על הגדרת הקטגוריה כקטגוריה עצמאית. אומנם לרבים מבני קטגוריית "דור ראשון" יש מאפיינים דמוגרפיים נוספים כגון רמת הכנסה נמוכה, רקע של הגירה והשתייכות לקבוצות מיעוט אתניות או דתיות, אולם מחקרים רבים מלמדים שהשכלת ההורים היא המשתנה המנבא הבולט ביותר לרכישת השכלה גבוהה של בניהם גם בפיקוח שאר המשתנים. אי לכך חשוב להסתמך על השכלת

² המחקר טרם פורסם, אך ממצאים מתוכו פורסמו כאן: <https://www.haaretz.co.il/news/education/2022-03-15/ty-article/premium/00000180-5bb3-de8c-a1aa-dbbb32640000>

הורים כתבchin עיקרי (Gabay–Egozi & Yaish, 2021; Rumberger, 2010; Triventi, 2014). שיקולים נוספים תומכים בהסתמכות על תבchin זה, ונפרטם להלן.

1. תבchin זה קל למדידה והוא חד־משמעי, לכן נוח לקבוע על פיו מדיניות לקידום ההשתלבות של בני קטגוריית "דור ראשון" במערכת ההשכלה הגבוהה.
2. השכלת ההורים היא תבchin הנוגע לפרט ולא לקבוצה, ולכן הוא מאפשר למקד את התמיכה בפרט, להימנע מתקצוב יתר או מתקצוב חסר וכן מתיוג קבוצה שלמה. לדוגמה, התבססות על מדד טיפוח בית ספרי עשויה להטעות שכן בכל בית ספר נמצאים תלמידים מרקע כלכלי שונה, שלהוריהם רמות השכלה שונות. בנוסף, תלמידים באותו בית ספר לומדים בכיתות והקבוצות שונות ומופרדות.
3. תבchin זה מקובל בעולם, הוא נחקר לעומקו, ומדינות רבות משתמשות בו להגדרת קטגוריות מימון וסיוע.
4. תבchin השכלת ההורים קשור לתחום שבו מתקבלות ההחלטות הנוגעות לקידום סטודנטים (מערכת ההשכלה הגבוהה) וגם לנושא הנחקר (שילוב בני קטגוריית "דור ראשון" בהשכלה הגבוהה), ולכן הגיוני להסתמך עליו.
5. המונח "דור ראשון" אינו קטגוריה זהותית, ויש לו לרוב דימוי חיובי הן בקרב העוסקים בקידום סטודנטים במוסדות החינוך הן בקרב הסטודנטים עצמם. הדימוי החיובי חשוב שכן יש להימנע מלייחס דימוי שלילי לקבוצות הזקוקות לסיוע, קבוצות שממילא סובלות מנגישות נמוכה למשאבים.
6. המונח "דור ראשון" מאפשר לפתח תוכניות משותפות לסטודנטים שהם "דור ראשון" ומשתייכים לקבוצות שונות, וכך הוא מייצר סולידריות. תוכניות אלו יכולות לספק את הצרכים הדומים וליצור מסגרת למפגש בעל חשיבות. לדוגמה, סטודנטיות ערביות וסטודנטיות יהודיות שהן "דור ראשון" תוכלנה להיפגש ולחלוק את האתגרים המשותפים.

נושאים לדיון והמלצות

1. לתוכניות התמיכה, הליווי והתקצוב של מערכת ההשכלה הגבוהה יש להוסיף קטגוריית מימון המבוססת על תבchin השכלת הורים. צעד זה נדרש נוכח שיעורם הגבוה של צעירים וצעירות שהם "דור ראשון" בקרב האוכלוסייה, ההשפעה הרבה המתועדת של השכלת הורים על השתלבות בלימודים אקדמיים, הישגים ובתעסוקה, הנתונים המעידים על שיעור נמוך של סטודנטים וסטודנטיות בקטגוריית "דור ראשון" במוסדות הסלקטיביים והעובדה כי רוב הסטודנטים בקטגוריה זו בישראל אינם משתייכים לקטגוריות מתוקצבות אחרות.
2. יש לקדם שיח פתוח ומכיל בנושא שילוב "דור ראשון" במוסדות להשכלה גבוהה הן בקרב קובעי המדיניות הן בקרב הסגל האקדמי, הסגל המנהלי וקהל הסטודנטים. עוד יש להעלות את המודעות לאתגרים העומדים בפני סטודנטים וסטודנטיות שהם "דור ראשון", ולצורכיהם.

3. יש לקדם איסוף נתונים על בני קטגוריית "דור ראשון" ברמות השונות של מערכת החינוך ומוסדות ההשכלה הגבוהה (הלימודים בבית הספר, הגשת מועמדות ללימודי המשך, קבלה, נשירה, סיום לימודים), עבור תואר ראשון ותארים מתקדמים.
4. יש לפתח תוכניות תמיכה ומעגלי תמיכה נרחבים לסטודנטים וסטודנטיות שהם "דור ראשון" כדי להעלות את סיכוייהם להצליח בלימודיהם באקדמיה.
5. יש להרחיב את מעגלי התמיכה אל מחוץ למוסדות הלימוד ולהתחיל לפעול בקרב סטודנטים פוטנציאליים הן בגילים מוקדמים יחסית הן בגילים מבוגרים מתוך הנגשת המידע על חשיבות ההשכלה ועל הגיוון בתחומים ובתוכניות הלימוד.
6. יש לקדם מסלולי קבלה חלופיים למועמדים שהם "דור ראשון" במוסדות הסלקטיביים ובתוכניות הסלקטיביות במוסדות השונים.

נציג נתונים מספר הנוגעים לבוגרי ההשכלה הגבוהה בקטגוריית "דור ראשון" במוסדות השונים ובתארים השונים. נתונים אלו עובדו מתוך קובצי נתונים עדכניים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הנתונים גולמיים ונדרשת עוד עבודת מחקר כדי להבין אותם לעומקם ולנתח אותם על פי קטגוריות שונות, בהן הפילוח המגדרי של הקטגוריות בתארים השונים, שיעור הבוגרים שהם "דור ראשון" בקטגוריות מתוקצבות קיימות (חרדים, ערבים ועולים מאתיופיה) והתפלגות בוגרי "דור ראשון" בתוכניות הלימוד והתחומים השונים. אף שהנתונים גולמיים, הם מספקים מידע חשוב על שיעורם ומסגרת השתלבותם של סטודנטים שהם "דור ראשון" במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל.

סיכום הנתונים

כ־55 אחוזים מקרב בוגרי בתי הספר התיכוניים בישראל הם צעירים וצעירות להורים ללא השכלה גבוהה. אחוז זה נשאר יציב יחסית לאורך עשרים השנים האחרונות. שיעור הסטודנטים שהם "דור ראשון" מקרב בוגרי תואר ראשון ותואר שני באוניברסיטאות הוא כ־30 אחוזים ושיעורם מקרב בוגרי תואר שלישי הוא כ־15 אחוזים, גם אחוזים אלה יציבים בעשרים השנים האחרונות.

תואר ראשון

שיעור הבוגרים שהם "דור ראשון" נמוך יותר משיעור סטודנטים שאינם "דור ראשון" במוסדות הסלקטיביים יותר. בשנת 2000 היה שיעורם כ־30 אחוזים מכלל בוגרי התואר הראשון באוניברסיטאות וכ־50 אחוזים מכלל הבוגרים במכללות. שיעורם משתנה בין האוניברסיטאות השונות: באוניברסיטה העברית בירושלים, בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל ובאוניברסיטת תל אביב שיעורם עומד על כ־25 אחוזים, ואילו באוניברסיטאות חיפה, ברא"ל ואריאל בשומרון שיעורם עומד על כ־40 אחוזים. שיעור הבוגרים שהם "דור ראשון" שונה גם במכללות השונות: במכללות המתוקצבות שיעורם גבוה מ־40 אחוזים, אך באקדמיה למוסיקה ומחול בירושלים ובאקדמיה לאומנות ועיצוב בצלאל בירושלים שיעורם נמוך מ־25 אחוזים.

הרוב הגדול (75 אחוזים) של בוגרי התואר הראשון שהם "דור ראשון" אינם משתייכים לקטגוריות מתוקצבות אחרות כגון ערבים, חרדים או יוצאי אתיופיה.

תואר שני

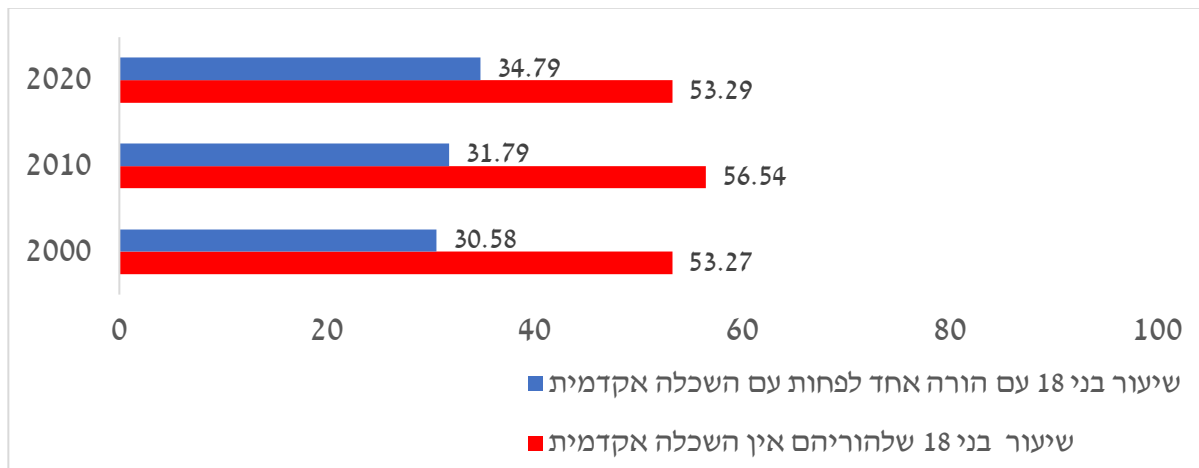
בשנת 2020 היה שיעור הבוגרים שהם "דור ראשון" כ־33 אחוזים מכלל בוגרי התואר השני באוניברסיטאות ו־40 אחוזים מכלל הבוגרים במכללות. שיעורם משתנה בין האוניברסיטאות השונות: באוניברסיטה העברית בירושלים, בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, במכון ויצמן למדע ובאוניברסיטת תל אביב שיעורם עומד על כ־25 אחוזים, ואילו באוניברסיטאות חיפה, בר־אילן ואריאל בשומרון שיעורם עומד על 40 אחוזים. **הרוב הגדול (80 אחוזים) של בוגרי התואר השני שהם "דור ראשון" אינם משתייכים לקטגוריות מתוקצבות אחרות כגון ערבים, חרדים או יוצאי אתיופיה.**

תואר שלישי

בשנת 2020 היה שיעור הבוגרים שהם "דור ראשון" כ־20 אחוזים מבוגרי התואר השלישי באוניברסיטאות. שיעורם משתנה בין האוניברסיטאות השונות: באוניברסיטה העברית בירושלים, בטכניון – מכון טכנולוגי לישראל ובמכון ויצמן למדע שיעורם עומד על כ־17 אחוזים, ואילו באוניברסיטאות בר־אילן, חיפה ואריאל בשומרון שיעורם עומד על כ־25 אחוזים. **הרוב המוחלט (88 אחוזים) של בוגרי התואר השלישי שהם "דור ראשון" אינם משתייכים לקטגוריות מתוקצבות אחרות כגון ערבים, חרדים או יוצאי אתיופיה.**

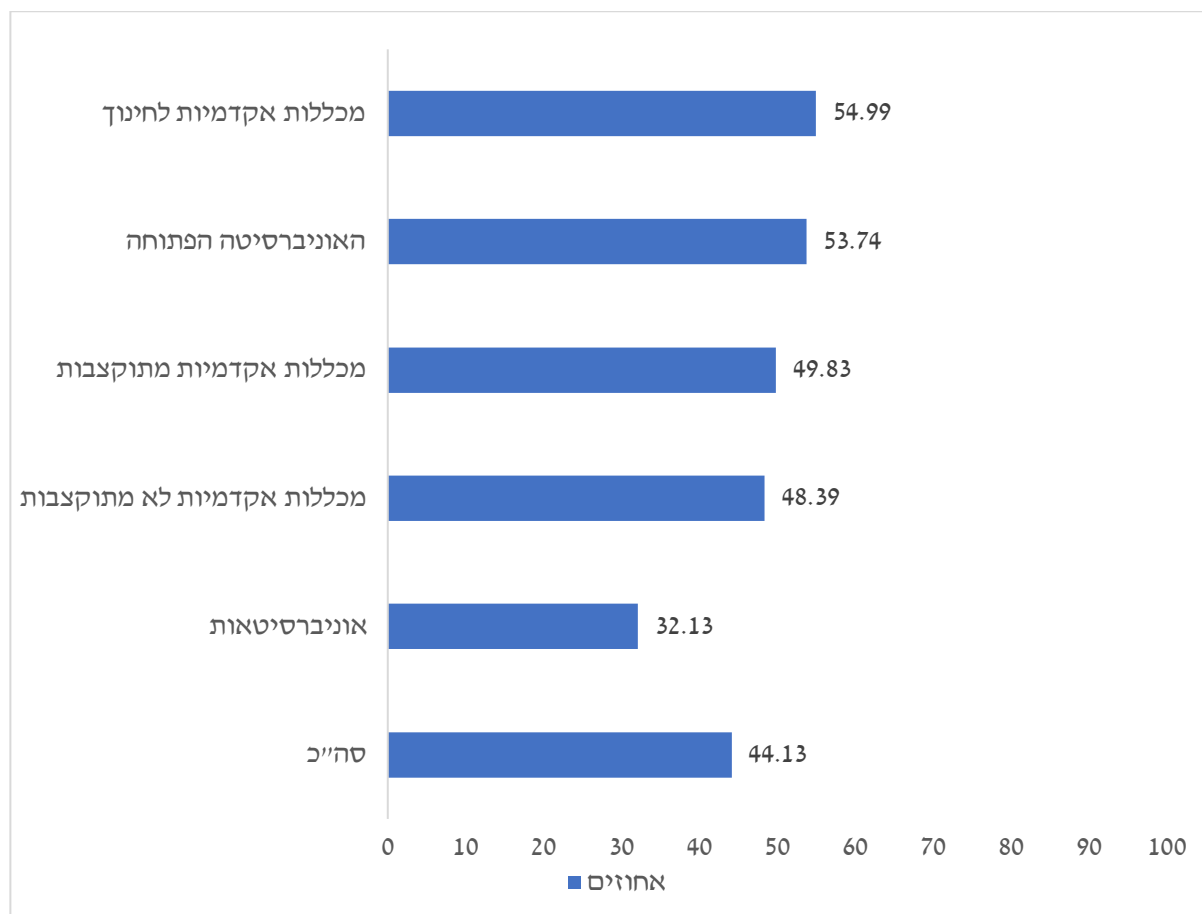

תרשים 1 : שיעור בוגרי בתי ספר תיכוניים, אזרחי מדינת ישראל, לפי השכלת הורים (2000, 2010 ו-2020)
 * בעבור פלח קטן מהאוכלוסייה חסר מידע על השכלת ההורים.

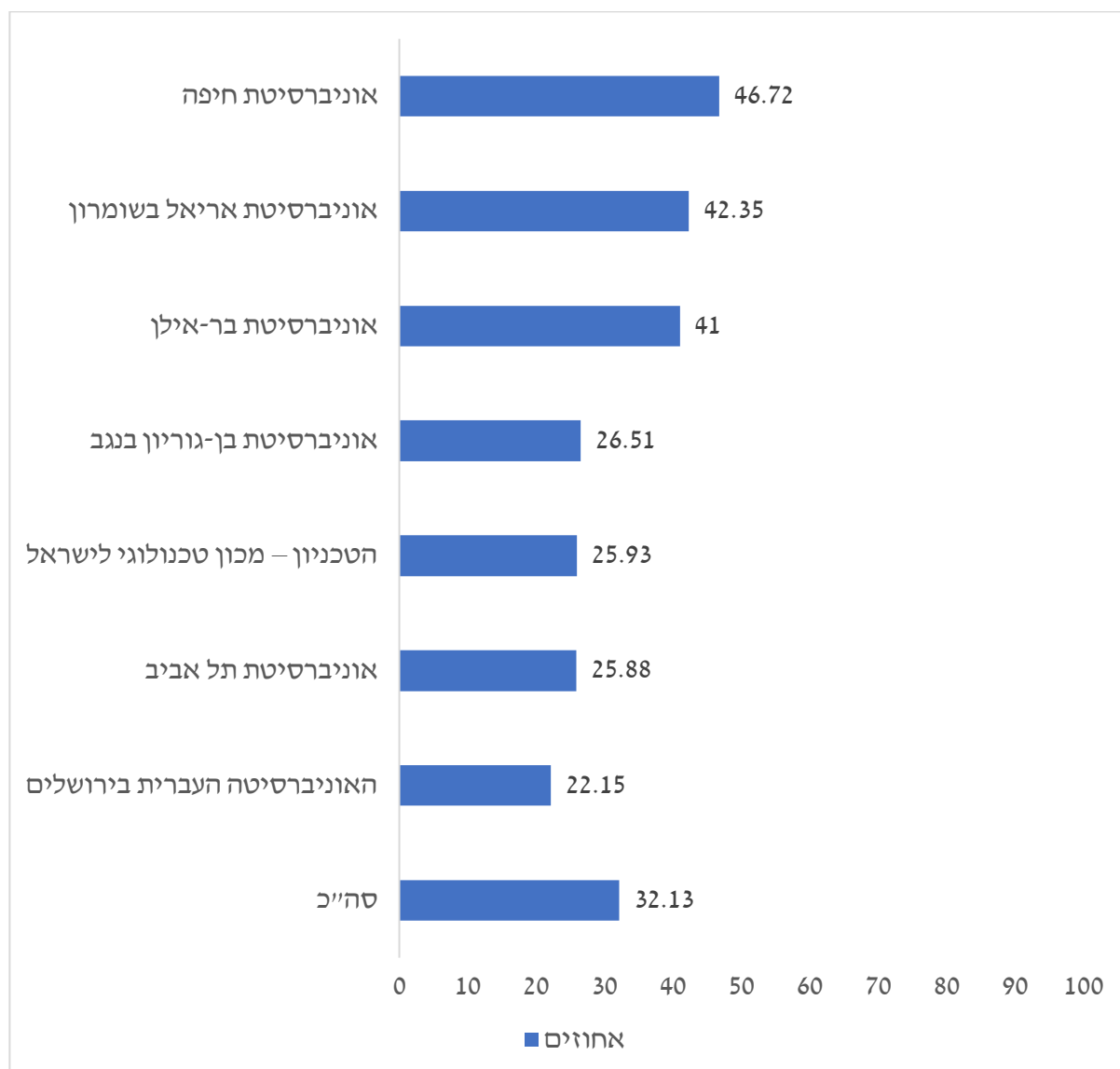

תרשים 2: שיעור בוגרי תואר ראשון שהם "דור ראשון" (2020)
 • אוניברסיטה פתוחה מאפשרת מסלולי קבלה ללא תעודת בגרות.

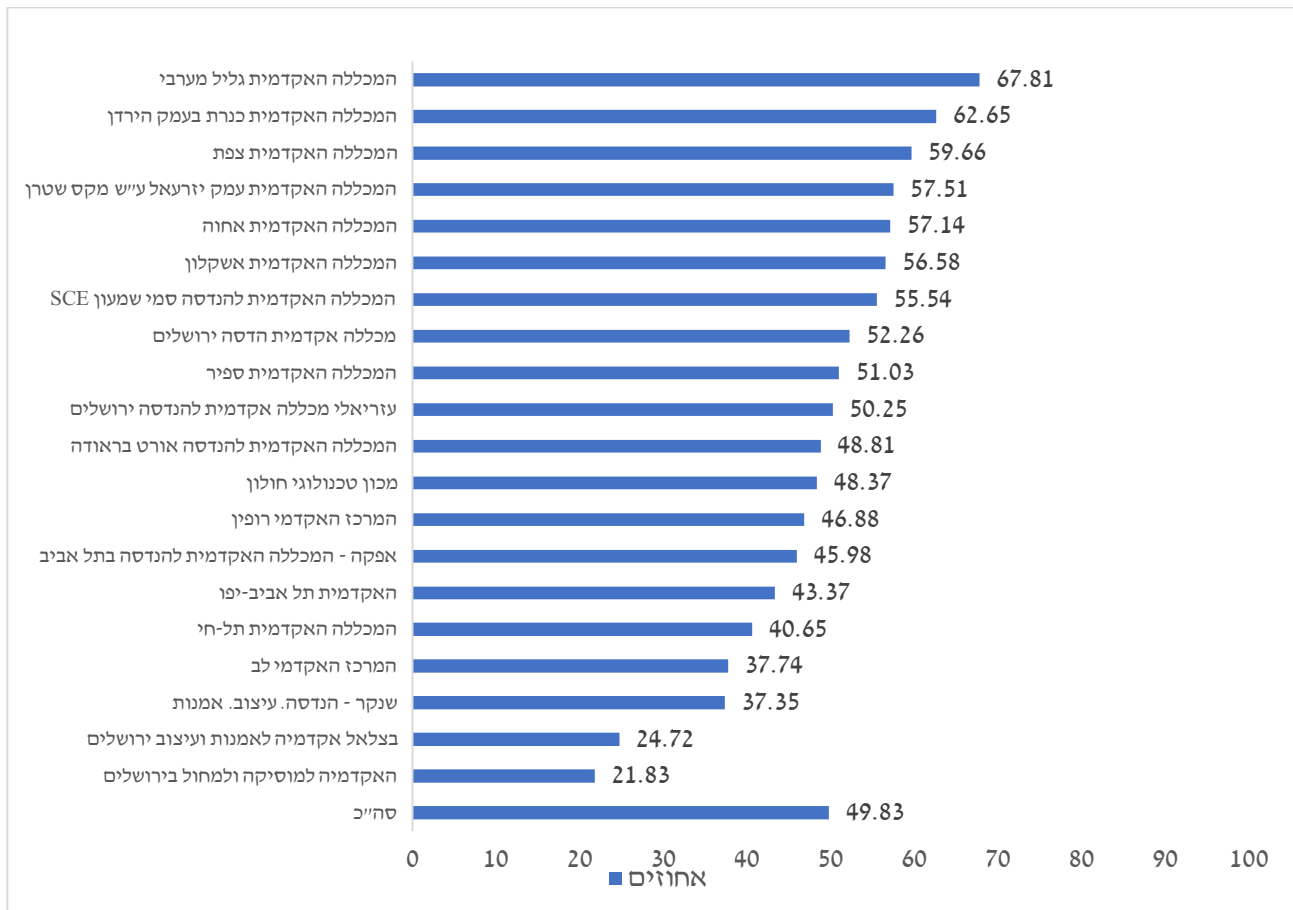

תרשים 3: שיעור בוגרי תואר ראשון שהם "דור ראשון" באוניברסיטאות, לפי מוסד (2020)

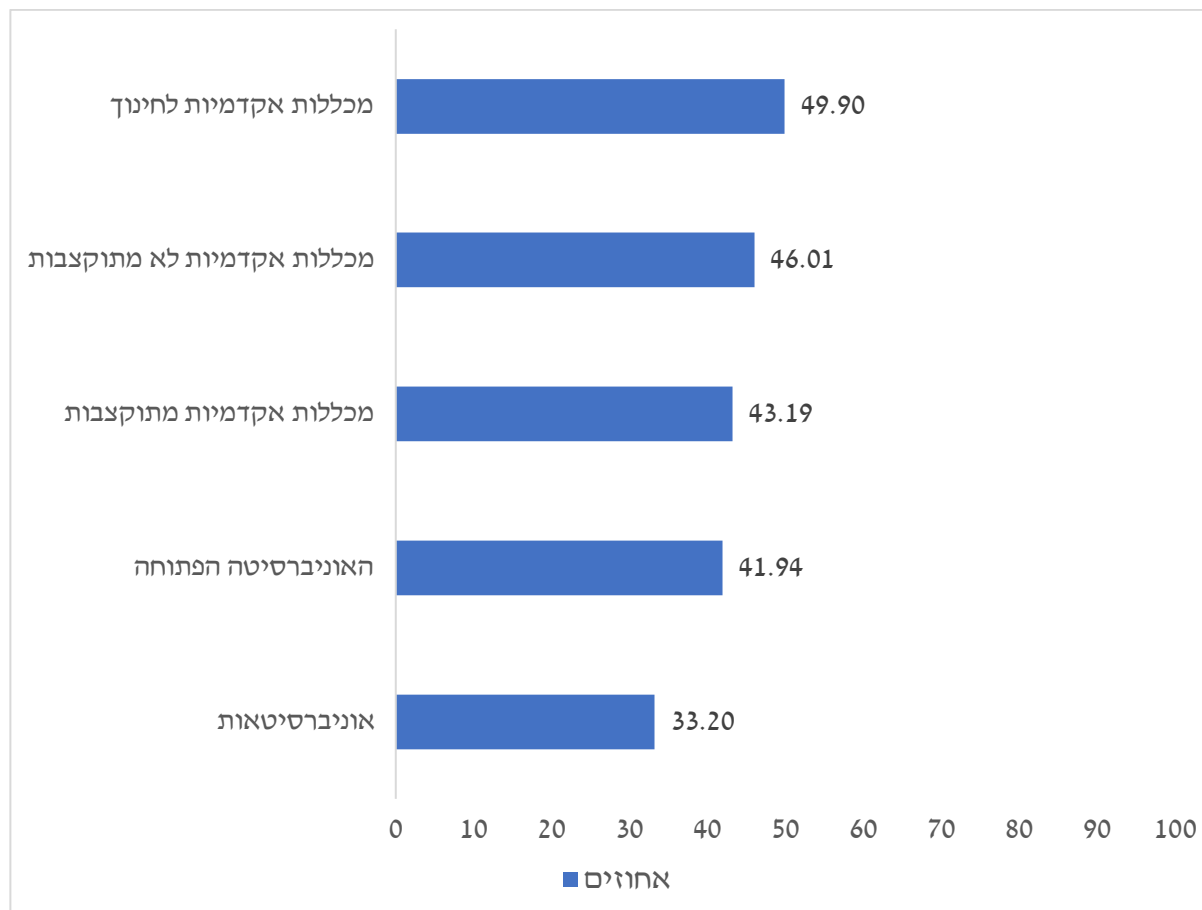

תרשים 4: שיעור בוגרי תואר ראשון שהם "דור ראשון" במכללות המתוקצבות, לפי מוסד (2020)

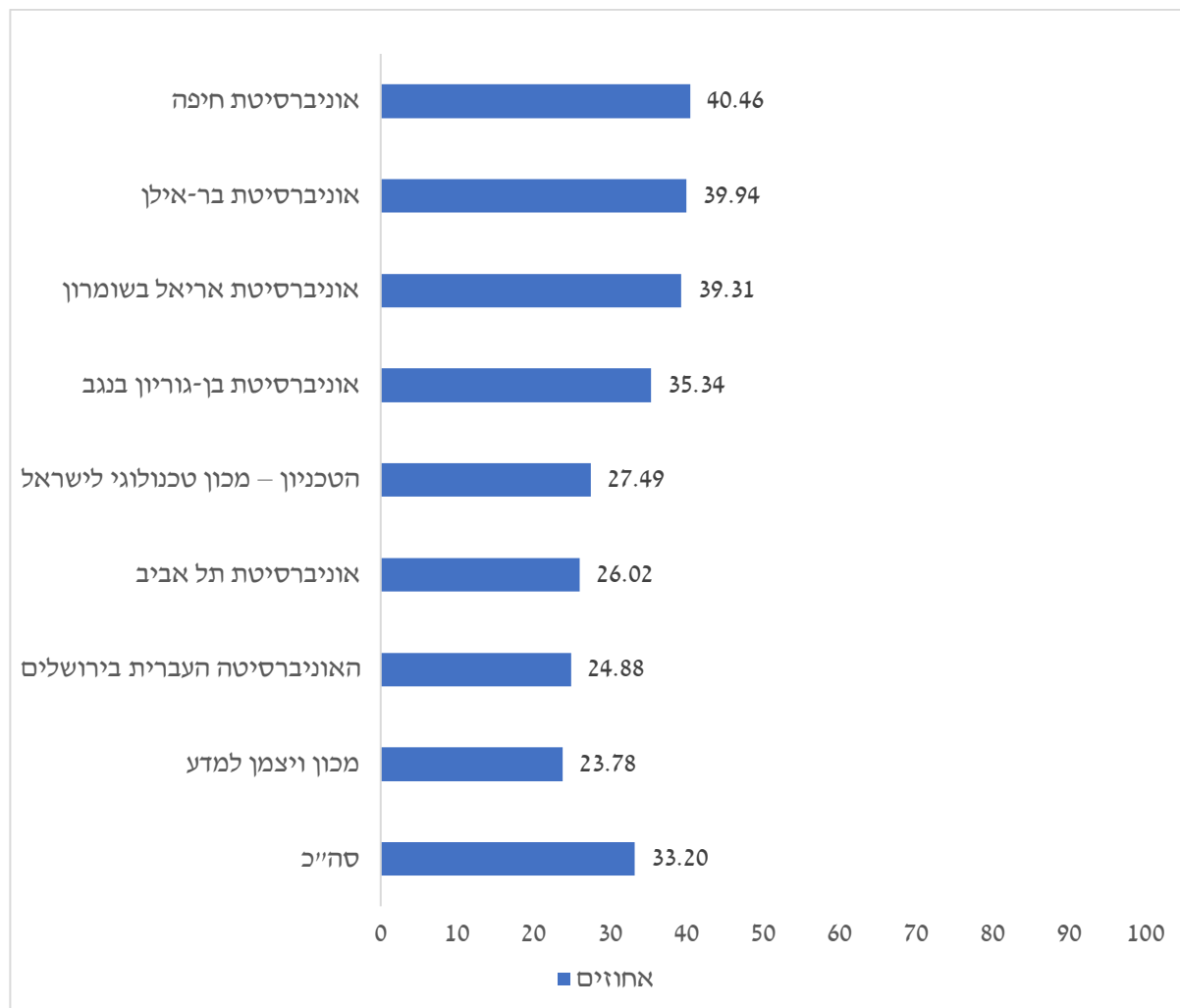

תרשים 5: שיעור בוגרי תואר שני שהם "דור ראשון", לפי סוג המוסד (2020)

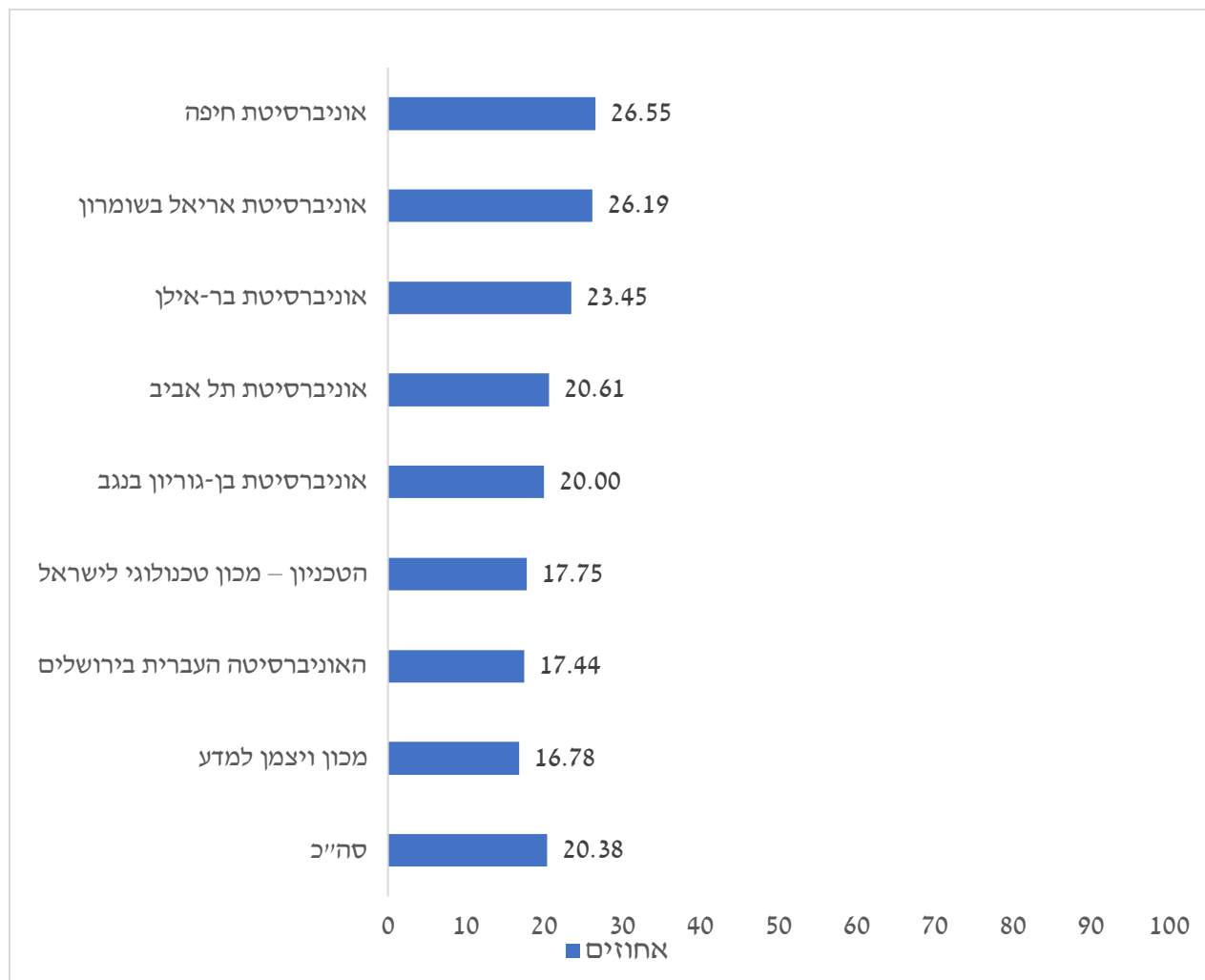

תרשים 6: שיעור בוגרי תואר שני שהם "דור ראשון" באוניברסיטאות, לפי מוסד (2020)

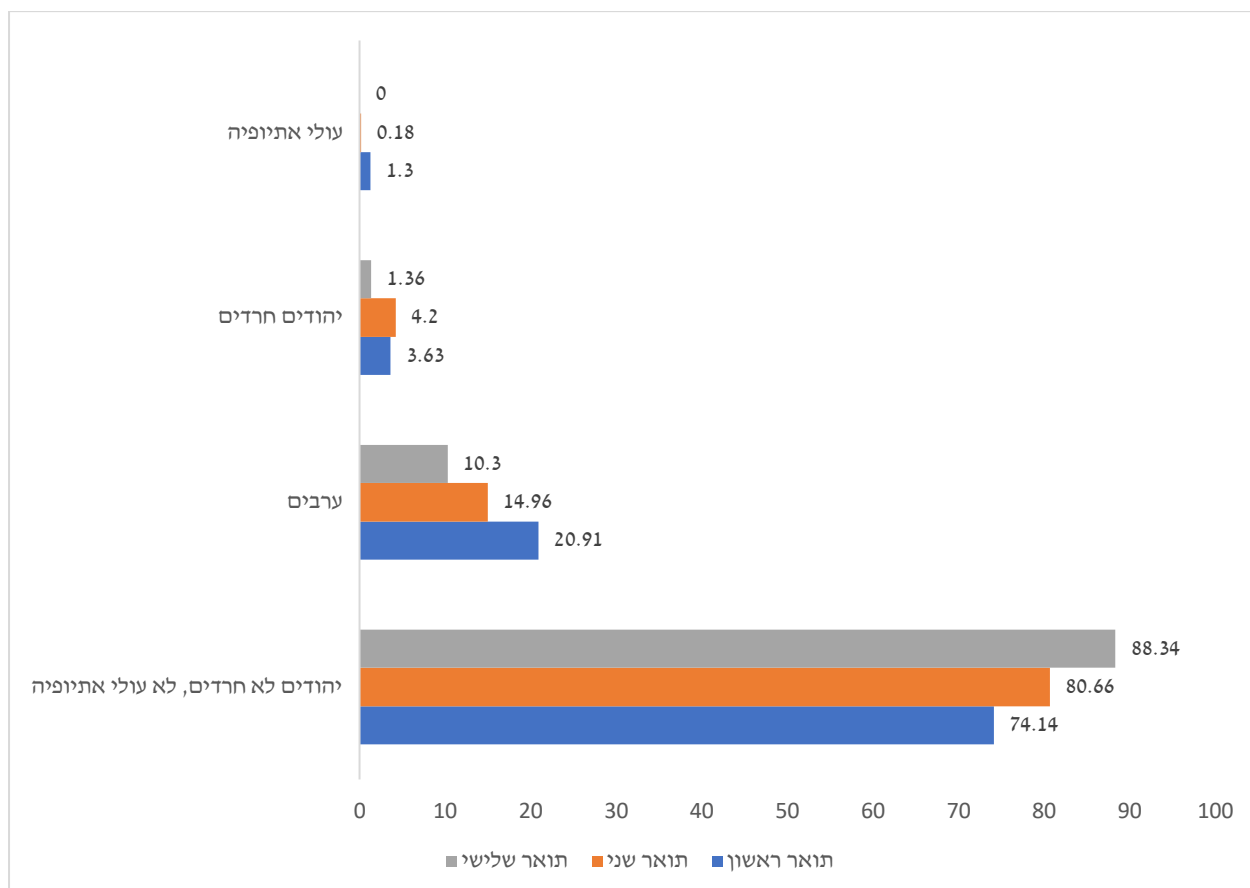

תרשים 7: שיעור בוגרי תואר שלישי שהם "דור ראשון" באוניברסיטאות, לפי מוסד (2020)

תרשים 8: שיעור בוגרי "דור ראשון" באוניברסיטאות, לפי מגזר ולפי תארים (2020)

ביבליוגרפיה

- גייג, מ', נגר-רון, ס' ורזי, ת' (2022). **מגוונים את מגדל השן: דור ראשון להשכלה אקדמית**. פרדס.
- למ"ס (2023). מצגת שהוצגה במפגש בנושא "דור ראשון" שארגנה האקדמיה הצעירה הישראלית ביום 4.1.2023.
- Ayalon, H., & Mcdossi, O. (2016). First-generation college students in an expanded and diversified higher education system: The case of Israel. In *Socioeconomic inequality in Israel* (pp. 75–96). Palgrave Macmillan, New York.
- Bahack, H., & Addi-Raccah, A. (2022). PhD first-generation and continuing generation students' academic experience and strengths. *Higher Education*, 1–17.
- Gabay-Egozi, L., & Yaish, M. (2021). Trends in intergenerational educational mobility in Israel: 1983–2008. *British Journal of Sociology of Education*, 42(5–6), 752–774.
- Gabay-Egozi, L., & Yaish, M. (2019). Intergenerational educational mobility and life course earnings in Israel. *Social Science Research*, 83, 102302.
- Gofen, A. (2009). Family capital: How first-generation higher education students break the intergenerational cycle. *Family Relations*, 58(1), 104–120.
- Ives, J., & Castillo-Montoya, M. (2020). First-generation college students as academic learners: A systematic review. *Review of Educational Research*, 90(2), 139–178.
- Reay, D. (2001). Finding or losing yourself? working-class relationships to education. *Journal of Education Policy*, 16(4), 333–346.
- Reay, D., Crozier, G., & Clayton, J. (2009). 'Strangers in paradise'? Working-class students in elite universities. *Sociology*, 43(6), 1103–1121.
- Rumberger, R. W. (2010). Education and the reproduction of economic inequality in the United States: An empirical investigation. *Economics of Education Review*, 29(2), 246–254.
- Spiegler, T., & Bednarek, A. (2013). First-generation students: What we ask, what we know and what it means: An international review of the state of research. *International Studies in Sociology of Education*, 23(4), 318–337.
- Triventi, M. (2013). Stratification in higher education and its relationship with social inequality: A comparative study of 11 European countries. *European Sociological Review*, 29(3), 489–502.